

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Adversvs Omnia Catabaptistarvm Prava Dogmata Heinrychi Bullingeri lib. IIII

Bullinger, Heinrich

Tigvri, 1535

VD16 B 9759

De foenore quomodo loquendum iuxta morem scipturae & quae ei poena
debeatur

urn:nbn:de:hbz:466:1-35433

TRACTATUS

hominem sibi ipsi ostendere uoluisse, quo naturam suam corruptissimam perdisceret. Quo deinde disceret minus curare terrena, pendere à solo deo, et animo erectus esse in aeterna et uera bona. Quo quum ueniret, nihil dubium quin hisce terrenis, quae possideret, recte uteretur. Quum uero tam eximia et perfecta mens, quam deus in nobis optat, in nobis esse non potest, toti enim in nos conuersi, nostra tantum quaerimus etiam cum aliorum damno, sequitur aliud quoddam preceptum inferiori gradu, scilicet: Ne fraude circumuenias proximum tuum, ne dolo malo cum illo agas, ne usura aut foenore premas, sic mutuum da ne quid damni ex te accipiat. Si nobis esset animus tam liberalis et diuinus, qui facile omnes opes contemneret, qui liberaliter omnia egenis donaret, nihil istis posterioribus preceptis fuisset opus. Quum uero hoc affectu concupiscentiae carere nullo modo possumus, uetat deus ne erumpat, praecipit ut moderetur et frenum ei iniiciatur, ne proximo noceat. Iam si metas transgreditur et modum excedit, constituit deus magistratus, qui dolum et foenus poenis cohibeant.

DE FOENORE QUOMODO LO-
quendum iuxta morem scripturae, et quae
ei poena debeat.

Quandoqui

Quandoquidem fœnoris mentio facta est, quo
 & catabaptistæ cōtra receptores reddituum
 uehementer nituntur, obiter de hoc non ni-
 hil dicendum erit. Usura uocabulum nō semper in ma-
 lam partem accipitur, tametsi pro fœnore ferè, id est, <sup>Sic & fœ-
noris.</sup>
 pro eo quo quis proximum fraude premit ponatur.
 Nec tamen semper & ubiq; in malum sonat, quemad-
 modum & occidere & cōcupiscere & lucrari &c.
 Neq; enim omnis occisio mala est, nec omnis concupi-
 scentia peruersa, nec omne lucrum turpe. Est rerum
 bonarum concupiscentia, & lucrum est honestum et
 quod per deū licet. Et in Germanica honeste utimur
 hac dictione (wücher) ut quum prouentus agri di-
 cimus ârdwücher. Sic geminum est lucrū, alterum
 turpe, honestum alterum, 1. Timoth. 3. Sic duplex us-
 sura, honesta & turpis ac fraudulenta. Honestam us-
 ram, dicimus iustum & honestum lucrum, per quod
 proximus nihil leditur. Turpis uero per quam aut da-
 mno afficitur proximus, aut totus opprimitur. Hoc er-
 go fœnus, quod ex auaritia nascitur, quod cum dolo
 & iniuria proximi coniunctum est, quod cum uerbo
 Christi (quæcūq; uultis ut uobis faciāt homines &c.)
 pugnat, quod ex iniustitia & malitia prodit, malum
 est, & flagitium ac crimen magnum, quod Christia-
 num hominem omnino non decet, uetitum & damna-
 tum in omni scriptura. Iam scripturas uideamus.

Deuter. 23. dominus sic dicit: Non scenerabis fratri tuo ad usuram, nec pecuniam, nec fruges, nec quamlibet aliam rem, sed alieno: fratri autem tuo absq; usura id quo indiget commodabis, ut benedicat tibi dominus deus tuus in omni opere tuo in terra ad quam ingredieris possidendam. Non hoc præceptum est perpetuum, sed permissio quædam aut indulgentia, quemadmodum & libellus repudij, ne quid peius designarent pertinaces & præfracti, quales (quod Christus testatur) Iudæi erant. Quemadmodum ergo maritis propter duritiam cordis aliquid permittitur ne uxorum fiant interfectores, ita & diuitibus Iudæis ac crudelibus aliquid datur, ne omnino opprimant pauperes. Datur iniquum, ut æquum impetretur.

Per scenus autem intelligit turpe lucrum quo proximus læditur & nimium premitur. Quod ex cap. 22. Exodi manifestum fiet, nam illic idem est præceptum: Si pecuniam mutuo dederis populo meo pauperi qui habitat tecum, non urgebis eum quasi exactor, nec usuris opprimes eum, Germani dicunt *wücher uf eyonen tryben*. Hoc enim eorum est proprium qui auari sunt & ad rem attentiores, ut inclementer & inhumaniter à debitoribus quæ mutuo dederunt exigant, & iniquis conditionibus pauperes premant, ne dicam opprimant. Hanc crudelitatem & iniquitatem Hebræi metaphora uenusta à mordendo tracta (Ne schech)

(schech) morsum nomināt quod Latini foenus. Ut enim
 omnis morsus ueneni quiddam habet adiunctum &
 pestifer est, maxime colubri, & tandem interficit: ita
 foenerator opibus suis, quibus citra necessitatem care
 re posset, ad perniciem proximi sui utitur, donec eum
 tandem perdat & opprimat. Etiam (toch) nominant
 usuram, quod detrimentū, dolum, fraudem, occultum
 damnum & imposturam significat. Non ergo con
 tractus æquos & iustos, sine quibus humana societas
 ne constare quidem potest, uetat deus, sed nimium il
 lud per quod modus charitatis exceditur, dum à pro
 ximo plus extorquemus quàm charitas & æquum fe
 rat, quod Tharbit̄ Hebræi nominant ut est Leuit. 25.
 Si attenuatus fuerit frater tuus & infirmus manu, &
 susceperis eum quasi aduenam & peregrinum, & ui
 xerit tecum, ne accipias usuras ab eo (Neschech) nec
 amplius quàm dedisti Tharbit̄. Time deum tuum, ut
 uiuere possit frater tuus apud te. Pecuniam tuam non
 dabis ei ad usuram, & frugum superabundantiā non
 exiges. Græci πλεονασμὸς habent. Significat au
 tem Græcis πλεονεκτῆρ̄ interdum fraudare, extor
 quere, circumuenire & eripere. Nam homines cupi
 di fraudulentī & non raro uiolenti esse solent. πλεο
 νεκτῆρ̄ ἐστὶ πλεονᾶ ἔχων. Et πλεονεξία uitium est
 cognatum uitæ turpiter questuosæ. Est autem πλεο
 νεξία plus habendi acquirendiq; cupiditas immodica,

TRACTATUS

auaritiaq; circumscribens, quae sibi partem maiorem iusta praecidit. Affectio illa animi circumscribendi auidae, & ex pleniori aceruo pleniores sibi partes desumere parata. Hesychius dicit ὠλεονεξία, τὸ ὠλεῖν τὸ δ' εὐόντος, ἔκ τινος λαμβάνειν. Non ergo omne foenus, non quaelibet usura simpliciter prohibetur, sed fraudatio illa qua praeter ius & aequum proximum meum premo, nimiumq; ab eo extorqueo. Mutuum dare et mutuū accipere omnino necessitas humana requirit, nec sine his uiuere possumus. Requirit enim charitas ut diuites mutuo dent pauperibus, rursus requirit charitas ut pauperes quid rependant & grati sint benefactoribus. Sed hic cauendum ne Tharbit, Toch & Neschech concurrant, hoc est, ut Paulus dicit, ne quis in negotio fratrem fraudet, aut circumueniat, sed sic cum eo agat ut secum uiuere possit. Hunc esse sensum scripturae, alia quoq; loca satis indicant ut in Psalmo 25. 55. 72. Ezech. 18. Ezech. 22. Ea igitur usura, hoc foenus et lucrū dānantur in scripturis, quae cū damno & iactura proximi sūt, ubi premitur, fraudatur, aut circūuenitur proximus. Sed ex hoc iā non cōsequitur omne mutuum quod datur et à quo aliquid accipitur, et ex quo ad creditorē aliquid redit peccatū esse. Hoc dum nō expendūt catapaptistae, sine discrimine omnes contractus humanos & redditus damnant, & praepostero iudicio multos innocentes contristant, quos deus contristatos

contristatos

contristatos non vult, adserentes quamlibet usurā aut
 fœnus, hoc est, quidquid omnino commodi ob mutuo
 datam pecuniam creditor recipiat, hic à Christo da-
 mnari, eo quod dicat, Nihil inde sperātes. Atq; eo tan-
 dem insanie prolabuntur, ut æque peccare dicāt eos,
 qui quamlibet usuram, siue impositā prædijs, aut do-
 mibus, siue minus, persoluant. Usura ergo siue fœnus,
 hoc est, quidquid commodi ex data mutuo pecunia,
 uel re alia ad creditorē supra sortem reddit, per se non
 prohibetur, ut per se cum iniquitate non est coniun-
 ctum: sed tum tandem prohibetur quum iniquitatem
 habet coniunctam, quod tum fit, quum contra regu-
 lam Christi (*Quæcunq; uultis ut uobis etc.*) hoc est
 contra regulā charitatis peccat, quum fraudi est pro-
 ximo ipsumq; prægrauat. Si oculus fuerit simplex, to-
 tum corpus lucidū erit. Si fuerimus Christiani adeoq;
 proximi amātes, docebit nos facile spiritus Christi qui
 nos agit in hisce modum seruare, neq; dilectionis regu-
 lam excedere. Non accipere usuram, sed cum damno
 fratris accipere, dilectioni pugnat.

DE BONORVM AVT RERVM

communicatione quæ fuit inter Apo-

stolos Acto. 2.